

6/93

Kontrolní závěr z kontroly využívání prostředků státního rozpočtu ČR na programy rozvoje vědy a techniky založené usnesením vlády ČR č. 124/1991

Dne 28. 7. 1993 schválilo Kolegium Úřadu plán kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na II. pololetí 1993, v němž je pod poř. č. 6/93 zařazena kontrola využívání prostředků státního rozpočtu ČR na programy rozvoje vědy a techniky založené usnesením vlády ČR č. 124/1991. Jde o kontrolní akci, která byla převzata jako rozpracovaná z bývalého Ministerstva státní kontroly ČR, kde byla projednána ve vedení ministerstva, a zpráva o jejím výsledku byla zaslána členům vlády k informaci. Současně byl stanoven záměr předat kontrolní poznatky Radě vlády ČR pro vědeckou činnost a vývoj technologií k využití. Tento úkol přešel ve smyslu § 50 odst. 3 zákona č. 166/1993 Sb. na NKÚ.

Cílem kontroly bylo ověřit stav v realizaci Zásad politiky vlády ČR v oblasti vědy, výzkumu, rozvoje techniky a technologií, schválených usnesením vlády ČR č. 123/1991; prověřit hospodárnost a účelnost využití prostředků státního rozpočtu ČR vynakládaných na podporu projektů v rámci programů schválených usnesením vlády ČR č. 124/1991 a přispět ke správnému využívání těchto prostředků v dalším období. Z celkové částky 578 mil. Kčs uvolněných pro daný účel v letech 1991 a 1992 ze státního rozpočtu bylo prověřováno použití 32,9 mil. Kčs. Kontrola byla provedena na Ministerstvu hospodářství, Ministerstvu zdravotnictví a Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a u 29 vybraných právnických a fyzických osob využívajících prostředky státního rozpočtu ČR při řešení 49 projektů v rámci uvedených programů.

Senát Úřadu (ve složení Ing. Josef Pohl - předseda, JUDr. Jiří Drábek, Ing. Zdeněk Rodr, Ing. Zdeněk Smělík - členové) na svém zasedání dne 12. 10. 1993

s c h v á l i l usnesením č. 6/93/4
k o n t r o l n í z á v ě r z kontroly v tomto znění:

1. Při výběru projektů v oblasti vědy, výzkumu, rozvoje techniky a technologií podporovaných prostředky státního rozpočtu nebyla dostatečně zajištěna příprava a stanovení podmínek pro poskytování podpory a následně ani smluvní zabezpečení účelného využívání prostředků státního rozpočtu.
2. V rozporu s § 31 odst. 6 vyhlášky Ministerstva financí č. 205/1991 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu České republiky a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací, bylo v r. 1991 poskytnuto řešitelům 86 982 tis. Kčs, aniž byly vypracovány příslušné smlouvy. Smlouvy uzavřené v ostatních případech neplnily vzhledem ke svému obsahu

vyčerpávajícím způsobem kritériální funkci, některé oblasti jimi nebyly řešeny vůbec.

3. Na kontrolovaných ministerstvech nebyl vytvořen odpovídající systém kontroly využívání prostředků státního rozpočtu; ověřování správnosti jejich užití bylo zpočátku pouze namátkové. Nekontrolovaly se ani projekty, které byly ukončovány ještě před splněním jejich cílů.
4. Zatímco na jedné straně byly některým řešitelům vypovídaný smlouvy z důvodu nedostatku prostředků, na druhé straně byl v jiném programu rozšiřován počet témat, a to v rozporu s požadavkem usnesení vlády ČR č. 260/1992. Na tyto nové projekty bylo uvolněno 1 643 tis. Kčs.
5. Nepříznivě působila skutečnost, že u projektů s několikaletou dobou řešení byli řešitelé v nejistotě, pokud jde o možnost podpory v dalších letech. Rovněž uvolňování prostředků až ve druhé polovině roku se na postupu prací projevovalo nepříznivě.

O d ů v o d n ě n í :

K bodu 1)

Rady programů, které jako poradní orgány ministra pro hospodářskou politiku a rozvoj prováděly výběr projektů navržených pro podporu ze státního rozpočtu, neplnily důsledně úkoly uložené jim ministrem. Kritéria, podle nichž měly v další činnosti postupovat a která měla být přijata na prvním zasedání Rady, však byla přijímána až v průběhu prací na posuzování navržených projektů. Pravidla se upřesňovala i v době, kdy o velké části projektů bylo již rozhodnuto.

K bodu 2)

Prostředky určené na podporu projektů, jejichž nositeli byly příspěvkové nebo rozpočtové organizace, byly v r. 1991 poskytnuty formou rozpočtového opatření, aniž s nimi byly uzavřeny příslušné smlouvy. Tento postup byl v rozporu s ustanovením § 31 odst. 6 vyhlášky Ministerstva financí č. 205/1991 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu České republiky a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací, kde je stanoveno, že u úkolů z oblasti vědy a výzkumu financovaných s podílovou účastí rozpočtových prostředků mohou orgány státní správy čerpat tyto prostředky jen na základě hospodářských smluv, kterými se zavázaly k poskytnutí prostředků. Tímto způsobem bylo v roce 1991 na 255 projektů uvolněno ze státního rozpočtu 86 982 tis. Kčs.

V rozporu s dohodou uzavřenou s Ministerstvem financí nebyl ve smlouvách na projekty s komercializovatelným výstupem uplatňován především princip návratné finanční výpomoci. Tento princip měl být zakotven v hospodářských smlouvách včetně splátkového kalendáře. Po změně pravidel poskytování podpory v r. 1992 řada nositelů odstoupila od smlouvy, neboť forma půjčky pro ně nebyla přijatelná. Tak byla část prostředků v r. 1991 vynaložena na úkoly, které nebyly dořešeny.

K bodu 3)

Hodnocení projektů, které je v průběhu řešení prováděno zpravidla v závěru kalendářního roku, se za r. 1991 soustředilo pouze na plnění jejich cílů z věcného a odborného hlediska. Hospodaření s finančními prostředky bylo hodnoceno pouze vzhledem k celkovému ročnímu čerpání. Kontrola správnosti a účelovosti čerpání prostředků státního rozpočtu se neprováděla. Při hodnocení se vycházelo z písemných podkladů zpracovaných podle zadané osnovy nositelem. Jejich správnost byla ověřována jen namátkově podle možností a úvahy jednotlivých členů Rad programu. Absence účinného kontrolního systému ze strany zadavatele umožnila, že nedostatky v použití prostředků státního rozpočtu zůstaly neodhaleny. Kontrolu Ministerstvo pro hospodářskou politiku a rozvoj neprovádělo ani v případě, kdy z vlastního podnětu či z podnětu nositele od smlouvy později odstoupovalo.

K bodu 4)

Na základě dohody mezi příslušnými ministry byl z Ministerstva pro hospodářskou politiku a rozvoj počátkem roku 1992 delimitován program Rozvoj vzdělávání na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ještě před delimitací Ministerstvo pro hospodářskou politiku a rozvoj zhodnotilo postup prací na projektech v r. 1991 a doporučilo další podporu vybraných projektů.

Podle údajů Ministerstva pro hospodářskou politiku a rozvoj se na podporu delimitovaných 31 projektů programu Rozvoj vzdělávání předpokládalo vynaložit na rok 1992 a případně další 23 890 tis. Kčs ze státního rozpočtu. V této celkové výši byly příspěvky schváleny Radou programu při Ministerstvu pro hospodářskou politiku a rozvoj v rámci schvalování projektů v r. 1991.

Usnesením vlády ČR č. 260/1992 bylo na financování rozpracovaných projektů programu Rozvoj vzdělávání pro rok 1992 určeno 30 537 tis. Kčs. Toto usnesení současně stanovilo, aby prostředky na rok 1992 byly určeny výhradně na rozpracované projekty. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy přesto jako tzv. subprojekty přiřadilo k již schváleným a rozpracovaným projektům zcela nová témata, vybíraná především z hlediska příslušnosti pracoviště k určité škole - nositeli rozpracovaného projektu, nikoli podle věcné náplně řešení. Celkové dotace na subprojekty v některých případech mnohonásobně převyšují náklady na původně přijatý projekt. Tyto prostředky byly získány především vnitřní diferenciací mezi jednotlivými projekty. Tak byly v rozporu s rozhodnutím vlády zahajovány a zařazeny do podpory nové projekty. V témže období však byly v rámci dalších programů z důvodu nedostatku prostředků ukončeny práce na 96 rozpracovaných projektech.

K bodu 5)

Prostředky určené na příslušný rok byly uvolňovány a řešitelům převáděny převážně až ve II. pololetí. To mělo za následek nerovnoměrný postup prací v průběhu roku. Jejich čerpání je časově limitováno do 31. 12. téhož roku, takže v některých případech je řešitelé použili v posledních dnech kalendářního roku na nákup materiálu a zařízení a v roce následujícím v řešení projektu nepokračovali.